บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : ผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ: ศึกษากรณีการค้นโดยไม่มีหมายค้น

ชื่อผู้เขียน : พันตำรวจโทสุวัฒน์ ปัทมฐิตานนท์

ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ปีการศึกษา : 2545

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย สังข์ประไพ ประธานกรรมการ
2. นายพงศธร บุญอารีย์

การค้น เป็นขั้นตอนเบื้องต้นและเป็นรากฐานในการที่จะปฏิบัติการกระบวนพิจารณาความอาญา และเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการโดยฝ่ายบริหารซึ่งไม่มีโอกาสที่จะอาศัยการพิสูจน์พยานหลักฐานและข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ

ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Individual Right) ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ โดยถือหลักว่า การคุ้มครองเสรีภาพพื้นฐานและสิทธิตามธรรมชาติของประชาชน (The Essential Freedom and Natural Rights) ต้องได้รับการคุ้มครอง จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันในบางกรณีระหว่างการใช้อำนาจของรัฐในการใช้บังคับกฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้พยายามที่จะหามาตรการที่จะขจัดความขัดแย้งนี้อยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมนั้น โดยสภาพเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Dynamic) มาตรการต่าง ๆ ที่ค้นพบจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ในนานาอารยะประเทศ ได้ถือเป็นหลักสำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ สิทธิของประชาชนในการที่จะตรวจค้นต้องได้รับการคุ้มครอง และในกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาต่างก็ได้บัญญัติควบคุมอำนาจหน้าที่ และวิธีปฏิบัติการของเจ้าพนักงานตำรวจ

เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนดังกล่าวนี้โดยไม่ได้มีการบัญญัติหน้าที่ของประชาชนไว้อย่างชัดแจ้งว่า จะต้องยอมรับการปฏิบัติการของเจ้าพนักงานตำรวจอย่างไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายได้บัญญัติบังคับ แต่เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายเดียวเท่านั้น หาได้บัญญัติบังคับประชาชนไม่

ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่ได้พัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชนเป็นอย่างมาก ก็ได้มีรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 (The Fourth Amendment) บัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ด้วย และหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้นของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ว่า การค้นกระทำได้โดยอาศัยเหตุอันควร (Probable Cause) ซึ่งก็เป็นทำนองเดียวกับหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ และไทยนั่นเอง และวิธีการในการจับกุมก็ไม่ได้บังคับว่าจะต้องมีการออกหมายจับหรือหมายค้นเสมอไป กล่าวคือในกรณีที่เป็นการฉุกเฉินก็ทำการหรือค้นได้โดยไม่ต้องมีหมาย ส่วนกรณีที่ไม่เป็นการฉุกเฉิน ซึ่งต้องมีการออกหมายนั้นก็จะถูกควบคุมโดยอัยการหรือศาล แต่สำหรับในประเทศไทยในกรณีที่เป็นการฉุกเฉินก็สามารถค้นได้โดยไม่ต้องมีการออกหมาย แต่ในกรณีที่ต้องมีการออกหมายค้น การออกหมายก็ทำโดยศาลเท่านั้น

ส่วนในประเทศอังกฤษ การค้น โดยหลักแล้วจะต้องมีการออกหมายค้นโดยผู้พิพากษาและบางกรณีก็ได้แก่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่

จึงเห็นได้ว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประเทศไทย ก็ได้พยายามวางหลักเกณฑ์ในการค้น เพื่อให้การบังคับการตามกฎหมายอาญาเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนอยู่แล้ว แต่เนื่องจากปัญหาในการกระทำผิด ของอาชญากรเป็นปัญหาที่ลึกลับ ซ่อนเร้น และมีผลกระทบกระเทือนต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างร้ายแรง ดังนั้น การที่จะบัญญัติกำหนดหลักกฎหมายบังคับเจ้าพนักงานตำรวจในรายละเอียดเกินไปกว่านี้ ก็จะเป็นโอกาสให้อาชญากรหลุดรอดไปได้

แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอยู่ 2 ทางด้วยกัน คือหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชน (Due Process Model) กับหลักการให้อำนาจเจ้าพนักงานในการป้องกัน

ปราบปรามอาชญากรรม (Crime Control Model) แต่ก็ยังไม่มีข้อยุติว่าจะถือหลักการใดโดยเด็ดขาด ในทางปฏิบัติก็คงถือทั้ง 2 หลักการประนีประนอมกันไป

เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) ดังนั้น ไม่ว่าจะยึดถือหลักการใดหรือยึดถือทั้งสองหลักการก็ต้องให้มีการคล่องตัวและเปลี่ยนแปลงได้ (Dynamic) เพื่อให้ทันกับการขยายตัวของอาชญากรรม หลักการใช้ดุลพินิจโดยเจ้าพนักงานตำรวจ (Police Discretion) จึงมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หลักกฎหมายเกี่ยวกับการค้นนี้จึงควรเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจใช้ดุลพินิจเพื่อให้เกิดความคล่องตัวดังกล่าวนี้ด้วย

ดังนั้น การค้นนี้ จึงไม่อาจมีทางที่จะคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้อย่างบริบูรณ์ เพราะรัฐจะต้องคำนึงถึงมาตรการในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นเป้าหมายสำคัญควบคู่ไปด้วย และมาตรการเหล่านี้จำเป็นอยู่ดีที่จะต้องกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอยู่บ้าง เพียงแต่จะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของความจำเป็นและเหมาะสมแก่กรณีและภาวะของสังคม

ABSTRACT

Thesis Title : Effect of Individual Right for Enforcement by the Police Case Study Searching without Penal Warrant

Student's Name : Pol.Lt.Col. Suvat Pattamatitanon

Degree Sought : Master of Laws

Academic Year : 2002

Advisory Committee :

1. Assist. Prof. Dr.Wichai Saungprapai Chairperson
2. Mr.Pongsatorn Bunaree

Search is the first steps and the bases for the enforcement of criminal law according to the law of Criminal Procedure. They are the stepts which are administered solely by the executive brance of the government where evaluation of evidence and varification of proof are not likely.

Since the eighteenth century individual rights have been invented and developed gradually through the principle that the essential freedom and natural rights of the citizen should be protected. This resulted in the conflict between the attempt to enforce the law by the sovereign and the attempt to protect individual freedom and natural rights. Even though the criminal justice system has been designed to accommodate

the measures to solve such conflict, such effort is, most of the time, obsolute. This is due largely to the nature of crime problems which are dynamic rather than static.

In most civilized countries it is recognized that the citizen's rights regarding search should be protected and put fourthin the country's constitution. Also, the law of criminal procedure of those countries consists of the provisions which, in effect, control the power and mothodology of the law enforcement agencies, particularly the police force. However, there is no law which explicitly stipulates the extent of the duty of the citizen to comply with the police officer's orders. In the other words, the law regulates only the enforcers not the enforcees.

In the United states, Where it seems the countries which has developed the concept of individual rights protection, there is the Fourth Amendment to the Constitution which protect the citizens rights. Accordingly, search can be initiated only throught "probable cause" which is similar to the principle of law in England and Thailand. However, arrest without warrant is possible, e.g. when the situation and circumstance warrant the cause of search. Fragrant crimes and emergency situations except the police from the individual rights principle. Otherwise, the Public Prosecutors or the Court will regulate the use of search powers by the excutive branch. In Thailand search may be conducted without warrant in emergency situations. However, But only the Court can be made warrant.

In England search can be conducted, principle, through warrant of search issued by magistrate or in some cases by senior police officers.

It can be stated here that in Thailand, The United States and England there have already been the attempts to establish the just legal principle for search so that the effective enforcement of criminal law as well as the protection of individual rigthts could be achieved. However, it is the opinion of this write that if there are more laws that regulate the operation of the police in too much detail, there will be more criminals escape the wheel of the criminal justice system.

The basic concepts pertaining to this matter are two. One emphasizes the protection of individual rights called Due Process Model of criminal law and the other emprasizes the power of the law enforcement agencies to prevent crime called Crime Control Model of criminal law. There is no concensus as to what model is suitable for the present day reality but most of the time reconciliation between the two models is encouraged.

Sinces crime problems are dynamic, therefore, no matter which model is to be employed, the most important thing is to leave room for change and flexibility of legal provisions. This is so because the criminal justice system would be in accord with the progress of the criminals. It is, therefore, imperative that the use of police discreation be enhanced to accommodate the flexibility of law enforcement apparatus.

Therefore, it can be concluded that individual rights and freedom cannot be perfectly protected because the state has to consider the crime prevention aspects of the criminal justice system as well. Crime prevention measures unavoidably disturb the individual rights to certain extent. The state should, however, consider the real necessity and suitability with greard to individual cases and social suituations.